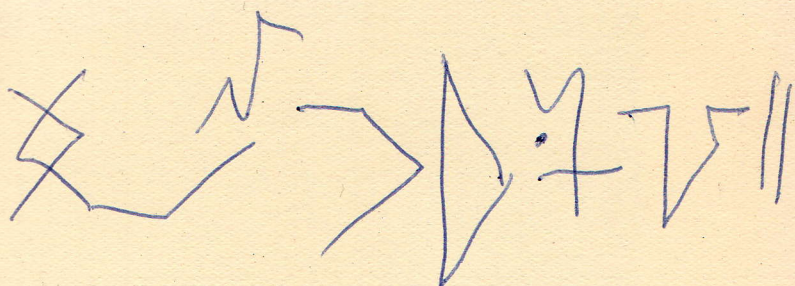

MIKROKOZMOSZ FÜZETEK

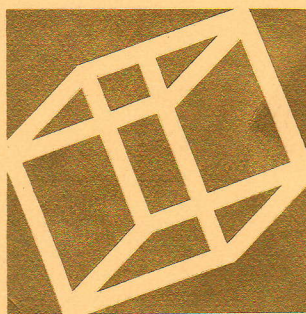
WEÖRES SÁNDOR
ÁTHALLÁSOK

Csorbágyosönök
régiszeretettel
W. Szanyi.

Bp. 1976. V. 17.

WEÖRES SÁNDOR
ÁTHALLÁSOK

MIKROKOZMOSZ FÜZETEK

WEÖRES SÁNDOR
ÁTHALLÁSOK

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ BUDAPEST

WEÖRES SÁNDOR RAJZÁVAL

ŐSVILÁG

ISBN 963 15 0539 1

© WEÖRES SÁNDOR, 1976

ÖNÉLETRAJZ

*Az őszi lombok bölcs párái
 A szeszély liliomai s az angol nevelőnők teája
 A sivatag mely vergődik a spanyolfal mögött
 A testvér akit házasanak
 Az aggastyán akit eltemetnek
 A gyermek kei fogait veszti
 A kobra kit megsimogatnak
 És mosolyog
 A bársony és krém gyilkosai
 A térdeplő feketék zenei susogása
 A szülők kik szundikálnak az éjszaka nagy zsebében
 Tej sóhajok vas szárnyú pofonok kételkedések vallatások
 A férj balála aki nem jön újra
 Hegyei a hó közelgő és távozó csuklásainak
 Minden levelet rosszul sillabizál a gyermek és könyörög
 És hintázzik lombja közt tizenhárom esztendejének
 Bizonyos a tebetségében és a szerelem virradatában
 Bizonyos a tebetségében
 És a kimerhetetlen halálban*

EGY FORDÍTÁS-ANKÉTRA,
HOZZÁSZÓLÁS HELYETT

GIUSEPPE MEZZOFANTI olasz nyelvtudós (élt 1774–1849). 1797-ben pappá szentelték, 1838-ban bíboros lett. Élete vége felé 58 nyelven beszélt és írt, magyarul is; 1832-től a Magyar Tudományos Akadémia kültagja volt. Hagyatékában EMILIO TEZA nyelvész két kis magyar verset talált.

Eddig a történeti tények. Mezzofanti kardinális verseit nem olvastam; ha valaki tud olyan kiadványról, melyben a verses magyar nyelvgyakorlatai megjelentek, igen kérem, küldje el nekem, vagy értesítsen. Az eredeti szövegek biján egyelőre csak elképzelttem, hogy ezek a nyelvgyakorlatok milyenek lehetnek. A tanulás első napjaiban bizonyos tele nyelvtani hibákkal, később már tisztábbak, végül nyelvileg kifogástalanok, de akkor is kissé idegenszerűek.

Tebát itt következik időrendben

MEZZOFANTI BÍBOROS
MAGYAR VERS-KÍSÉRLETEI

QUASI UN CANTO POPOLARE UNGHERESE

*Te virág vagy, mint Menny ország,
 Benned nincs nyavala kórság,
 Virágozik veres pofád,
 Fehér láb lépeget alád.*

*Néked kétszer kettő kebel,
 Édes szagból eregetel,
 Mindenki elájul téged,
 Legyél hozzám feleséget.*

UN' ALTRO

*At a Dunán, át a Tiszán,
Hidegek utaznak ottan,
Rózsámnak csontjai pusztán
Csak állanak meg fagyottan.*

*Pusztán hidegek utaznak,
Rózsámnak tagjai fáznak,
Vásárolok csizma bőrt,
Hideget e szerint tűröd.*

HORTOBÁGY

*Megállok a széles rónaságon,
Körül nézek kerek láthatáron,
Menny és föld közt sertés kondák lógnak,
Száguldásra van helye a lóknak.*

MIO AMICO KÖRÖSY

*Kedves Körös'!
Pofád szőrös,
Nyelved bökös,
Fejed ködös.*

N. J. SAJNOVITS: „IDIOMA UNGARORUM
ET LAPPONUM IDEM ESSE”

*Ha magyar volnék, felülvén a lóra,
Átvágtatnék a lappokhoz egy szóra,
Ott lakomáznánk a közös töveket,
És megújulnék a rokon szeretet.*

A MOKÁNY ABBÉ

*Ha magyar pap volnék – teringette!
Prédikálnék: Huj! huj! szedtevette!
A világot Isten teremtette,
Úgy meg erős piros paprikázta,
Hogy rögvést a rossz seb meg is ette.*

CANTO DI FIORE (VIRÁG ÉNEK)

*Betyár vagyok a pusztán,
Nagy hő, szinte oroszlán,
Meggylkolok mindenkit,
Istenem ha megsegít.*

*Hej! sikkasztok, zsarolok,
Mindent földig tarolok,
Berugom a csárdámat,
Szelidítem rózsámat.*

LINGUA BELLA

*Fordul, fordít, forgat, forog:
Magyar nyelven könnyű dolog.
Megcsókollak, csókolgatlak,
Csókolnálak, csókolhatlak,
Csókolatlan, csókolhatlan:
Huszonöt szó az olaszban.*

LINGUA MALA

*Szeretet, szerelem:
Magyarul két elem.
Szeretet: égi tűz;
Szerelem: pokol bűz.
Mégis „szeretetet”
Pokoli tárgyeset.
Érdemlenem lebet
Szereteteteket?
Úgy meg gyötört,
Nyelvem le tört.*

LÖ LIÓ

*A magyarnál odaát
Fából van a reterát,
Délihábot ereget,
Légy csípi a feneket.*

*Ha megcsípi a mérges légy,
Te is nagyon mérges légy,
Pofozd meg a feneked
S agyon vágod a legyet.*

NOSTALGIA

*Csikós volnék, karikással,
Réz fokossal, áldomással,
Paprikás bogrács gulyással,
Fokhagymával, miegymással,
Sacramentum kiáltással,*

*Panduroktól riadással,
Büntől lelki furdalással,
Paprikától csikarással,
Nem cserélnék bíborossal.*

IMA

*Istenem, kerek Istenem,
Hungariának is legyen,
Italiának is legyen,
Micsoda? Te tudod nekem.*

LINGUA MALA

*Szeretet, szerelem:
Magyarul két elem.
Szeretet: égi tűz;
Szerelem: pokol bűz.
Mégis „szeretetet”
Pokoli tárgyeset.
Érdemlenem lebet
Szereteteteket?
Úgy meg gyötört,
Nyelvem le tört.*

LÖ LIÓ

*A magyarnál odaát
Fából van a reterát,
Déliabot ereget,
Légy csípi a feneket.*

*Ha megcsíp a mérges légy,
Te is nagyon mérges légy,
Pofozd meg a feneked
S agyon vágod a legyet.*

NOSTALGIA

*Csikós volnék, karikással,
Réz fokossal, áldomással,
Paprikás bogrács gulyással,
Fokbagymával, miegymással,
Sacramentum kiáltással,*

*Panduroktól riadással,
Büntől lelki fürdalással,
Paprikától csikarással,
Nem cserélnék bíborossal.*

IMA

*Istenem, kerek Istenem,
Hungariának is legyen,
Italiának is legyen,
Micsoda? Te tudod nekem.*

UTÓHANG A MEZZOFANTI CIKLUSHOZ

Kaptam a következő levelet:

A „Nagyvilág” 1975. évi januári számában körkérdéssel fordult a magyar és külföldi írókhoz, költőkhöz, kritikusokhoz, a kölcsönös fordítási munka egyes kérdéseivel kapcsolatban.

A folyóirat februári számában W. S. a „fordítás-ankétára hozzászólás helyett”, az 58 nyelvet beszélő Giuseppe Mezzofanti bajdani kardinális, híres olasz nyelv-tudós, költői szabadsággal elképzelt magyar verskísérleteit perszifalja, s mert – tudomása szerint – Emilio Teza olasz nyelvész két kis magyar nyelven írt költeményt is talált a bíboros hagyatékában, felkéri a magyar olvasókat, hogy ha valaki tud olyan kiadványról, melyben ezek a verses magyar nyelvgyakorlatok megjelentek, úgy valami formában hozza ezt az ő tudomására.

Hát ezek a Mezzofanti-féle versek három helyen is napvilágot láttak Magyarországon, s mivel a kérdés általános érdeklődésre tarthat számot s így megérdemel bizonyos nyilvánosságot, így ismeretlenül is – ezúton válaszolok W. S. felhívására.

Az E. Teza pisai egyetemi tanár által Mezzofanti hagyatékában felfedezett két magyar verskísérletet – valószínűleg először – a Brassai Sámuel és Meltzl Hugó által szerkesztett „Összehasonlító Irodalmi Lapok” közölték, s ennek nyomán a „Vasárnapi Ujság” (1880. évf. 9. sz. 140. old.) „Irodalom és Művészet” című rovatában adott róla hírt, bivatkozva a forrásra, a két érdekes származású rimgyakorlat közlésétéle mellett.

Az egyik vers ez:

Imé! Mitsoda a világ:
Valóban árnyék, hiúság!
Boldog a ki azt isméri
És a mennyországot nyéri!

A másik pedig a következő hexameteres epigramma:

Boldog Róma! hol szentséggel uralkodik a hit;
Itt a mesterség s itt díszlenek a tudományok.

A verselés és nyelv hibátlan, de természetesen erősen papírtű.

Mezzofanti magyar nyelvtudásával kapcsolatban van még egy humoros és egyben elszomorító epizódja is a magyar nyelv történetének.

Mikor József nádor – akit a magyar nemzetbe való vonzódása miatt aulikus körökben II. Rákócziinak gúnyoltak – 1817-ben nagy kísérettel utazott Olaszországba, s Bolognába érve, ott Magyarország nádorát Mezzofanti bíboros, a híres nyelvtudós fogadta, stilszerűen ékes magyar szónoklattal – s a nádor környezetében egyetlen ember nem akadt, aki a magyar beszédet megértette, vagy arra válaszolni tudott volna.

Ezt a kis epizódot nyilván a múlt században még élő szájbagományok alapján írta meg Marczali Henrik történészünk „Magyarország története” című, 1894-ben kiadott könyvében.

De ha kicsit rossz májűak akarunk lenni, az is megtörténhetett, hogy a nádor és kísérei elcsodálkoztak rajta, hogy Mezzofanti az olasz nyelvet milyen magyaros hangsúllyal beszéli; mert más a lért szó és az élbszóval elmondott szöveg.

Végül mindez összegezve jelent meg a verskísérletekkel együtt Tóth Béla „Szájruj szájra” című, 1895-ben kiadott munkájában, a 143. oldalon.

Dr. Pongrácz Elemér

ŐSVILÁG

- VONZÁS 9
- TAVASZVÁRÓK 10
- JÁTÉK 11
- KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉR 12
- GONDVISELÉS 13

ÁTHALLÁSOK

- EMAIL 17
- ELLENTÉTEK 18
- ÁTHALLÁSOK 19
- VIA VITAE 22
- A MÁSIK ÉLET 23
- AZ ÖRÖKLÉT LÁTOMÁSA 24
- ANTI-DETERMINIZMUS 25
- ÁLOM-TÖREDÉKEK 26
- SENKI A SZOBÁBAN 27
- KEZDET BEN 28
- KÉSŐI ZSOLTÁR 29

KÖNNYŰ

- CSÍZÓ 33
- KODÁLY BICINIÁIRA EMLÉKEZVE 34
- KÖNNYŰ SOROZAT 35
 - MÁRCIUS 35
 - A GYÍK 35
 - A KISKAKAS 36
 - TAPSIFÜLESEK 36
 - GUNÁR-SZÓNOKLAT 37
 - A FOGFÁJÓS TORONY 37
 - VONAT 37
 - GYEREKKUCKÓ 38
- TÉLI MAGYARORSZÁG 39

ÉVVÉG 42
A SZEGÉNY DENEVÉREK 43
KÉPEK ILLUSZTRÁCIÓI SZAVAKKAL
AVAGY GYEREKRAJZOKHOZ ÍRT VERSEK 44
 A KERTÉSZ 44
 A LAKÁS 44
 PAPA, MAMA, GYEREK 44
 DÉL 44
 BOHÓC 45
 EGYMÁSBANYOMOTT FIGURÁK 45
 ARCKÉP 45
 ALAKCSERE 45
 A DÜLÖNGŐ VÁROS 46
 ÉRTEKEZLET AZ ISKOLÁBAN 46
 FONTOSSÁG 46
 BEFEJEZETLEN 46

ZSEBEIM

ZSEBEIM 49
HATVANÉVESEN 50
ÖREGEMBER ZSÖRTÖLŐDÉSE 51
TÉLI CSILLAG 52
ÓÉV ÉS ÚJESZTENDŐ 53
ZSOLTÁR-RÉSZLETEK
SZENCZI MOLNÁR ALBERT VERSFORMÁIBAN 54
 A 37. ZSOLTÁRBÓL 54
 A 39. ZSOLTÁRBÓL 54
 A 44. ZSOLTÁRBÓL 55
 AZ 58. ZSOLTÁRBÓL 55
AZ 50 ÉVES KORMOS ISTVÁNNAK 56
SCHILLER: DER HANDSCHUH 57
SAMUEL BECKETT: POEMS IN ENGLISH 60
 A KESELYŰ 60
 A VISSZHANG CSONTJAI 60
 CASCANDO 60

SAINT-LÔ 62
ENUEG I 63
ENUEG II 66
DA TAGTE ES 68
NÉGY VERS 68
JOYCE MANSOUR VERSEI 70
 NE FALJÁTOK FÖL 71
 KEZED NÉMA MESTERKEDÉSE 71
 AZ AMAZON 71
 LÁZ 72
 HÍVJATOK ENGEM 72
 PLÁNTÁLTAM EGY GYEREKKEZET 72
 CSENG A TELEFON 73
 ÉJJEL VÁNDOR VAGYOK 73
 NEM ISMERITEK 74
 VAD A MAKADÁMON 75
 ÖNÉLETRAJZ 76
EGY FORDÍTÁS-ANKÉTRA, HOZZÁSZÓLÁS -
HELYETT
MEZZOFANTI BÍBOROS MAGYAR
VERS-KÍSÉRLETEI 77
 QUASI UN CANTO POPOLARE
 UNGHERESE 77
 UN' ALTRO 78
 HORTOBÁGY 78
 MIO AMICO KÖRÖSY 78
 N.J. SAJNOVITS: "IDIOMA UNGARORUM
 ET LAPPONUM IDEM ESSE". 78
 A MOKÁNY ABBÉ 79
 CANTO DI FIORE (VIRÁG ÉNEK) 79
 LINGUA BELLA 79
 LINGUA MALA 80
 LÖ LIÓ 80
 NOSTALGIA 81
 IMA 81
 UTÓHANG A MEZZOFANTI-CIKLUSHOZ 82